Krepost

This book is a work of fiction. It does not represent the views of the author. It is not addressed to a potential reader.

1

Prepozno je, prepozno, da bi si spet nadel masko: masko, ki skriva nasmešek in bodeči pogled zveri. Nikoli več se ne boš ločil od zavetja teme, da bi šel, odet v človeško kožo, stat med ljudi. Sedaj se te bojé in te mrzé. Ne spadaš v človeški svet; zapustiti moraš njihove predele, zvleči se v krošnje in debla krepkih dreves. Zbral boš srhljive kače in pokvečene ujede: pognal gomad v neslutečo oblesno vas. Krik, in jeklo v mesu zaječi. Naprej, dalje, preletite, preplazite prag njihovih pritlehnih domov in jih pograbite. Posekal si kržljavce; v taci je stiskano okrvavljeno orožje.

In kaj je to? Čemu, toda čemu zdaj po čilih robotnikih raztresate to grajevredno seme?

2

Priveden je zadnji uporniški velikaš. Na levi in desni strani ga pod pazduho držita doslej nevideni kreaturi; vse naokoli so se pojavila do tega trenutka neugledana bitja, zakaj dolgo so bivala v temnih lesovih, proč od osvetljenih, od katerih najizraziteje izstopa gozdni vojvod, držeč svojo rogovilasto čelado, stoječ pred poslednjim protivečim se omahljivcem – kakršen je celotni rod, h kateremu spada. V strahu pred zajetjem si je skušal vzeti življenje, o čemer med njegovimi rebri priča otožna ureznina, ki jo je njegova

utrujenost zmogla poglobiti do rebra. Skrbno, od samega vladarja izbrani namestnik, popravivši si okrogla očala, taista očala, ki jih je ob mnogih prilikah poveličal v stražo, ki mu pred pogledi nevrednežev, tako se je prepričal, ščiti notranjo žarečino, si oddahne, saj napol padli izmučenec pred njim nosi črno pretvezo, ter brez kakršnekoli hibe v svojem glasu prebere obsodbo. Za njim stojita kraljevska dostojanstvenika, za tihimi, srepogledimi stotniki pa njegova v železo odeta, prav tako spokojna nepremična vojska; zlila se je s temnim ozadnjim gozdom, katerega obris je izrezalo temnorožnato nebo. In četudi je v obrazu izžlebljenega veljaka moč zapaziti drobcen odsev, so njegove oči že skorajda mrtve – brez žaru kot zemlja, in vsakdo bi verjel, da med mrtvimi ne leži niti ena sama oseba, v kateri je gorel razvneti plamen. In če bi vojvoda pogledal na njihove obraze le enkrat, bi jih za vedno označil za otroke zemlje in ne potomce zvezd. Ni časa za svečanosti. Ni časa za izumetničene oprave. »Kaj s teboj?« pred nebeškim kraljevim obličjem grome kapitan. »Da, nepojmljivo je tvoje preziranje naših poti,« v ozadju naprej bučijo besede obtožbe. Ustnici se groteskno razvlečeta in razgalita bodalasta podočnika. Občutek nerazblinljive mračnosti. Obsojenec umolkne, se zniža, nepremično se zagleda v tla in tako čaka na

smrt. Njegov služabnik na odru ponori: ujeta žival v kletki, zbadana od zle usode, divje skače in kriči.

3

Upor je zlomljen. Pobesneli poživinjenci odvržejo orodja ter se razbežé. Tiho se bodo vrnili nazaj na delo – zdaj, ko se je s prividom njihove premoči končala prevzemajoča jih omama. Ob razoblačitvi plemenitaš upočasni, ja, skoraj ustavi konja, ter k svojim obrvem, hoteč s pomočjo zastrtja sončnih žarkov ugledati izrisanje pričakovanega razočaranja, privzdigne pet vzravnanih, v srebrno kovino odetih desnih prstov, pri čemer se mu razširita zenici, kajti naš fevdnik je dolžen, motreč konja, gledajoč tlačana, kako se oba s sklonjeno glavo, brez besed in na odrejenem mestu nepremično stoječ, predse bolščeč, pustita prevažati iz enega v drugi kraj, in ne dopuščajoč, da bi se zadnjega zgolj zastran njegovega izgleda, mnogo bolj z njegovim ujemajočega, štelo med njegov ponosni rod, katerega elementi takšnega ponižanja nikdar ne bi bili sposobni trpeti, robotnika ravno zaradi vnanje podobnosti, da bi ga približal živali, prikrajšati za zavest, tj. ugnesti tako, da bi ju lahko štel v isti red, zakaj nekdanje zrcalo se je vpričo bolj spodaj opisanega razsodnika, vplivajočega na podobo, ki jo v sebi prikazuje, skozi njeno kristalizacijo

ogledovalcu spremenilo v nekaj, kar ga zastran v njem izrisujočih se drž, kretenj in izrazov več ne zrcali in mu je tuje.

4

Njegovo trpljenje je strahotnejše od muk deset tisoč glave množice. Kdo je ta okrutnež, ki te je nabodel na sulico, te zavihtel proti nebu, se ti zazrl v oči, zaman iskal le sebi poznano svetlino, nakar je počasi spustil rokó, ugledal je bil namreč praznino, in zdrsnil si tiho, z doslej neznanim razočaranjem v črnino.

Ne gre ga obsojati zgolj zaradi uzrtja tega, da nad robotniki dviguje svoj meč: ne poznate njegove poti, niste uzrli njegovih očes.

6

Izrazi plemenitaševe izvrstnosti, sledovi, ki jih na njegovem obrazu pušča njegova duševnost;

plemenitaš:

je oni, ki potiska kroglo naprej, levo, desno, nazaj in ki jo tudi kleše. Ne glede na to, ali na poti pobira ali pa orodja iz svoje zibelke prinaša, ta, kakor so v vsakem primeru brez očes, se v temi brez obzira na svojo učinkovitost sama brez vodnika vselej v krogu vrtijo, piskajo in spuščajo paro,

dokler jih videči popotnik ne pobere, dokler nerodno ne obležijo.

7

Tisto nekaj, kar samostojno določa tvojo in njegovo lastno vrednost oziroma pripadnost temu ali onemu razredu; posamezne sposobnosti ali *orodja* prvak črpa iz svojega ali tujega ogrodja. Hudo osiromašeni prvak? – Nič manj pripadnik prvega razreda. Besede in orodja: same in sama vam samostojno ne bodo podarila neke nove vrednosti, ki bi se, razkrižavši niti predhodne, vlila v vašo kri, se vtkala v vaše meso.

8

- Vzmet je, sila, sposobna spravljanja v gibanje.

- Kopico prefinjenih orodij vihteči robotnik < goli plemenitaš, žar prvaške volje

- Človek, ki trepljanje, vršeče se na njegovi glavi, smatra za žalitev in ki se odreče moči, če mostnina pomeni ugajanje množicam.

- Samotni otok, ki ga obkrožajoče vode, bodisi takšne bodi drugačne, pa naj bodo mirne ali razburkane,

nikoli ne spremenijo velikokrat pa pogoltnijo in v zameno uničijo.

9

Popolnoma sam je zmogel ostati na poti, vredni pokončnega človeka, kakor ni bil zapeljan od lepljivih zemeljskih čarov, ki odvračajo od razsvetljene poti in z lažnimi lučmi hrabrijo zatavanje v temo. O ti, vedno obstaja strah, da boš na poti do stolpnega vrha na koncu vsakega zavoja stopnic prisluhnil smehu poživaljencev ter se razgledal po njihovih sobanah, iz katerih svoje lovke razteguje zapeljivi vonj. Pomembno je, da pri vzpenjanju vedno gledaš le navzgor in se ne obotavljaš. In če te boginja podzemlja uroči in zvabi v vinsko klet, globoko pod stolp, potem skupaj z vinom svojo dušo izbljuvaj in tam tudi ostani.

10

Dve vrsti. — Od nekdaj sta obstajali dve vrsti ljudi: gospodarji in podaniki, prvaki in dolnjerazredneži. Prvaški red je danes v primerjavi z drugim, maso, sestavljeno iz posameznikov, ki jih je moč najti povsod in v izobilju, maloštevilen in raztresen. Zaradi silne medsebojne podobnosti so ljudje drugega reda pogrešljivi oziroma nadomestljivi, saj lahko vsakemu tovrstnemu človeku nemudoma najdemo ustreznika oziroma

posameznika, ki se po samem bistvu od prejšnjega nikakor ne razlikuje – vsaj ne tam, kjer zares šteje.

11

Za ceno ostalega. — Ni življenja brez uničevanja, ni sreče brez trpljenja, ni lepega v odsotnosti studa. Strah ... strah je tisto, kar jih žene k ohranjanju njihovih teles, in iskren, prosojen strah, ne vera – zakaj čemu v brezdušni pošasti saditi duhovne ideje – je en od bistvenih vzmetov tega stroja, ki ji pravimo država. Teptajte, govoriš dalje, teptajte jih, saj so, kakor zakonik življenja priča, zakaj vesolje se tako odvija, takšnemu ravnanju vsekakor zapisani. Utekočinjanje tisoč tisočev, in kasneje še stvarjanje groz, je en od zakonov, ki ga narava terja že od svojega samega rojstva, saj živa bitja preko razkrajanja drugih živih bitij zagotavljajo njen lastni obstoj.

Graja neke starešine: »Odpustite mladim njihove ostre besede, ko vendar želé, čeravno količkaj zaletavo, dokazati in izpostaviti svojo veljavo. Ne karajte jih, no, preostró, ko jih prevzamejo strasti, ne preklinjajte njihove duše, ko si z njimi zameglijo razum, da bi mu ušli – neulovljiv, nenajdljiv je tedaj. Raje se opomnimo: telo, četudi telo pokončnih rodov, je še vedno

telo in zato pripada njima, življenju, zemlji.«

12

»Podobni sta, « si znotraj obzidja rekel svojemu plodu, ko si ga moral poslati v dolino, »ti obliki orehovih lupin. Toda poglej, v tej se skriva zlato,« prej si ju zavoljo prispodobe namreč odprl, »medtem ko v drugi vlada praznina. Ta se ravna po stkanih ji vzorcih in pravilih, prilivajoč olje na iluzijo njune enakosti. Podobna je torej mesecu: od nje se odbija človekova zavest: mesečevo svetlost vzrokuje samostojno sonce, in pripisovalo se mu je bilo enako naravo ter zmotno štelo med svetlobo izžarevajoča telesa. Poglej, njeni sledovi na tvojem obrazu, glej, ostra svetloba iz tvojih očes.«

Z utrudljivo bolečino se zamisliš, ko robotnika vpričo nekega otroka nežne starosti, ki mu v očigled njegove podobne zunanjosti še vedno pripisuje istovrstnost, prikrajšaš za omenjeno žarečino.

13

Protisunki, ki jih občutiš kot priča tlačenju brezzavestnih: prizadevanje škode živečemu živalskemu mesu, redkokdaj stvarem, ki sicer predstavljajo človeka ali žival, vendar ne oddajajo zadovoljivega, na človeške odzive spominjajočega odziva,

vkolikor ne rodi bolj ali manj gotovega prepričanja o svoji nezlomljivi težnji po delovanju v škodo svojega deformatorja, ki mu pripisuje zmožnost občutenja bolečine, v večji ali manjši meri v njem izzove neprilično usmiljenje in milino: skrb za drugega ali skupnost, v kateri ima človek več možnosti za daljše življenje: ostalina iz nekega obroča v razvojni verigi življenja. Višje so živali razvite, bolj spominjajo na človekov izgled in temu ustrezno izzovejo več sočutja (medtem ko človeku kača predstavlja zelo umazano ogledalo, je steklo na gozdnem človečnjaku veliko čistejše, kar vam potemtakem dovoljuje, kakor se v njem deloma prepoznate, da mu pripisujete omejeno zavest), saj človeškim podobni odzivi na bičeve švrke proizvedejo iluzijo istovrstnosti.

14

In ti nisi nekdo, ki bi se naslajal ob golem stokanju svoje živine, kakor te k izvajanju nasilja žene potreba le takrat, ko mu dodeljuješ vlogi razvrščevalca in kaznovalca; kaznuješ torej takrat, ko se zaide in postopa proti tvojim tvorbam, izhajajočim iz tvoje ljubezni do iskrenosti in dovršenosti. Rad razgaljuješ in razvrščaš oblike; iščeš neukročenost, ta pa išče in nudi razlog za tvojo krutost.

15

Ti si razvrščevalec, razsojevalec ali nekdo, ki postavlja reči na njihovo ustrezno mesto, in si potemtakem v službi Lepote in Iskrenosti. Udrihaš po rečeh, ki, mirujoč v zavetju nočne negotovosti, počivajo na majavi in krhki podlagi. Trgaš očala in maske, obraze za njimi pa vlečeš iz megle in izpostavljaš ostrim žarkom sonca.

16

Postal je svoboden v trenutku, ko je prejel ključ, ki je visel na nasprotni steni njegove celice, k zapustitvi katere ga je gnala tista njegova inherentna dispozicija, ki se je oglasila zaradi spoznanega razločka med celicami in dogajanja na vnanjem področju: morebiti ko je v njegov odsek vdrla in bodisi po sosedovi ali njegovi celici udarila neka oseba, ki se je klatila po omenjenem neznanem, s tem pa je spoznal, da tisto, za kar se ga je s strani te osebe, s katero se je poistovetil, priznavalo, lastnosti, ki so mu želele biti pridane, niso odgovarjale njegovi samopodobi, ki jo je hotel obdržati tako v svoji kot tuji zavesti, in segel po nasilju. Zapor se tako, obvladavši, odgnavši ali zdržavši pritisk njemu podobnih klatežev, preobrazi tudi v njegovo domovanje, katerega neki določeni del postane njegovo gospostvo. Ob njegove celične rešetke pa so kmalu začele prihajati slonet majhne okrogle glave z vtisnjenimi

zvedavimi obrazi milih potez, navdušujoč se nad tistim, kar je ležalo onstran njihovega bornega sveta. In ker je ta in oni plemenitaš s pripovedovanjem in opevanjem njihovih visokih umskih ali ročnih sposobnostih slovesu takih ljudi v svojih sovrstnikih pustil dober vtis, je nemajhno število gospodov odprlo vrata celic, da bi njihove sposobnosti mogle doživeti lepše izrabljanje, in še zlasti kralj, ki je zaukazal množične izpuste, spoznavši, da znanje, veščine in predvsem zvestoba marsikaterega tovrstnega posebneža, z radovoljnim srcem izkazujočega slepo pokorščino v zameno za dostop do višjih sfer, presega vse, kar mu more nuditi njegov resda istorodni, toda sedaj zlahka nadomestljivi vazal in morebitni oporekovalec. Zatrjevanja kot: »Poglejte, prejeli so plemenito izobrazbo in vedejo se kakor mi! Enaki so nam,« pa so starim spominom na vzroke njihovega prvotnega stanja dala tiho utoniti, in ujetniki so, v miru vkorakavši v tisto, kar si je bil gospodar, ko je še bil raziskoval neznano, z nasiljem vzpostavil, skoval in izklesal, da bi bilo ščitilo tako njega samega kot tudi prisvojeni odsek celic, sčasoma pridobili halje, stkane iz lastnosti in vrlin, pričakovanj in obveznosti, naslavljanj in nazivov, ki z njihovimi črepinjami nikakor niso in ne morejo biti zvezane, kajti zarod, ki ga je bil podjarmil prvi, zaradi svoje krvi,

nezmožne rojstva odločnih, podjetnih elementov, ki bi ravnali kakor on in mu vsled svojih teženj in poskusov bodisi kot njegovi ekvivalenti nepremično zrli v oči bodi bili poslani pozlu, ne zmore naslikati nekega vzvišenega razreda, v katerem sicer odvezana čreda, oblečena v halje svojih pastirjev in živeča v njihovih hišah, ne vedoča, kakor je tuja njihovemu načinu življenja, čemu služijo v predalih nahajajoča se orodja, ki jih je gospodar nekoč prinašal na pašnik, govori, da so njihova znamenja in privzeta etiketa sama vir in pokazatelj gospodarske krvi.

17

Vsekakor se nisi sposoben vmisliti med ljudi, ki so jih bili podjarmili tvoji očetje, zato bi se odločil, vkolikor bi se moral ločiti od svojega stanu, za smrt. – Potomci gospodov, ki niso pripravljeni umreti za svoje dostojanstvo in podedovani gosposki položaj, niso pristni gospodarji in so potemtakem črepinjsko izrojeni. Ker so bili njihovi predniki odmaknjeni od lastnega življenja, se ga niso branili zastaviti: gospostvo ali smrt, a glej – neskrhljive življenjske niti kot živino gnanega tlačanstva, motri – v osrčju bede neskončno plimovanje njihove zalege. Gospodarjev zaničljivi odnos do lastnega življenja mora biti z njim nepreklicno zraščen in temu ustrezno stremi k

ohranjanju razmerja njegov duh > življenje > živina. Njegovo telo je njegova last in pripada njemu samemu, kakor ga je v odgovor na poizkus tuje prisvojitve pripravljen utekočiniti, tlačanovo telo pa je pred njegovim prihodom pripadalo naravi. Kaj je on? On je samega sebe zavedajoča se kreatura, čigar očesi sta pritrjeni na gosposke možgane; skozi njih se izpolni tisto, k čemur teži sam Duh: k dominiranju nad naravo. Kaj so gosposki možgani? Možgani, ki svojemu imetniku zunanji svet prevajajo na način, da ne trpi njemu namenjenega poživaljenja, torej tisti možganski ustroj, zahvaljujoč kateremu preko njega prevajajoča se zavest zaradi njegove zadostno visoke razvitosti skupaj z dejstvom tega prežemanja rodi jaz, ki ne prenese, da bi se materializirala tista misel, v kateri svojo osebo gleda trpeti misel na takšno predstavo, kakršno jo zaradi nekega njenega dejanja, ki ga prej omenjeni jaz gleda kot na nekaj, česar kot takšen ni sposoben storiti, imajo o njej ljudje, ki jo smatrajo za nekaj, kar se od njihovih razlikuje v samem bistvu, in ki ji jo sporočijo s kretnjami in besedami ali z njihovimi efekti ter ki jih ta sam jaz smatra za nekaj, kar se od njega v samem bistvu ne razlikuje – zaradi dejanja, ki je po tem odmiku od življenja, po tem vzponu do tega obroča v življenjski verigi in po sodbah bolj zgoraj omenjenega sodnika prejelo takšne

lastnosti, kakršne so mu priznavane s strani ljudi, ki so dosegli omenjeni vzpon in prestali smrtno preizkušnjo. Roparski posiljevalec je nesnovnosti torej prisegel brezpogojno pokorščino, želeč ugajati in potešiti duhovnega opazovalca.

18

Od tod nepismene noblese pravica, da deli sodbo nad svojo podjarmljeno robotniško skupnostjo, pa naj ta sestaja še iz tako sposobnih glav, kajti hitro učeča se črepinja mora kljub svoji uporabnosti, ki jo črpa in uveljavlja gospodar, brez dejstva zvezanosti s to prirojeno dispozicijo ostajati nedeležna tej pritikajočih prav.

19

Vladanje in deljenje pravice s strani zemljiške gospode upravičuje dejstvo njene prevlade, torej to, da so ji njeni podjarmljenci v zameno za ohranitev svojega življenja predali lastno telo in z njim njegovo delo. In kljub svojemu neizzvenljivemu stokanju, sicer prešibkemu, da bi preglasilo željo po razplajanju, ne zmorejo prerezati svojih življenjskih niti. Ker pa gospodarju takšna telesa predstavljajo vir dohodka, je z njimi primoran obzirno ravnati. Zatrjevati: »Vsako delo je častno,« ne more biti drugega kot odgovor na trepetanje ob misli

na akt samouničenja ali smrti, ki sledi izjalovljenemu vstanku.

20

V primeru, da bi se v tujih mislih začel izrisovati poživinjen, boš stremel za tem, da se v njih takšna podoba izbriše skozi niz dejanj, vrednih pokončnega človeka, ali pa boš takšne glave ugonobil bodi po zlu poslal samega sebe; odlašanje in dolga, blatna pot te razjedata, rane pa krpata s pomilovanja vrednim žolčem; vse ostalo je postranskega pomena. In naj bo ta ali ona sposobnost ali veščina še tako velika in redka, umazana mora stati v senci gnusa, ki ga je priklical živinski značaj.

21

Malozavedna množica milih in zoprnih obraznih izrazov je prišla ven: živina v obliki krave in vola, ovce in osla, krotkih in besnih debelih psov, in medtem ko so eni od zadnjih primerni za dresiranje, je treba druge zavoljo varnosti ostalih nemudoma pokončati.

22

A: Toda čemu jih kličeš poživaljenci? B: Ker je poživaljenost njihova bistvena lastnost. A: In kako si jo odkril? Mar so ti jo sporočili? B: Razkrilo jo je nasilje. A: In kako je do prišlo do njega? Oziroma raje povej, kako je prišlo

do [kristalizacije] tega odmika od življenja? B: [Občutek vzvišenosti in iz njega nastali čut za čast in dostojanstvo:] Človeka od živali nezmotljivo in temeljito oddvaja tista sposobnost, s katero je prvi prodrl v svet misli in iz njega potegoval umišljenine, vtiskujoč jih v materijo. Gospodovanje živini, igranje vloge arbitra o tem, koliko glav mora živeti ali umreti, organiziranje, skrb in izkazovana jim ubogljivost je možem določenih rodov poklanjala nenavadno prijeten občutek vzvišenosti nad naravo, ki so ga vsekakor želeli avgmentirati, razumevajoč, kakšnega slovesa bodo deležni, če si prisvojijo toliko in toliko živadi, bogastva in območij, videč se v tujih mislih veličastne, in ki so bili za razliko od drugih za to pripravljeni zastaviti lastno življenje, za kar so nekateri elementi za ta smoter prej ustvarjene zveze ob osebnem porazu znabiti moledovali, toda na kar se je po splošni zmagi in sledečih pripravah na tovrstna prisvajanja, in kar je bilo med pogovori priklicano v spomin kot očitek tistim, ki so na ta način obdržali življenje, začelo gledati kot na nekaj grajevrednega, medtem ko se je ponosno vedenje vpričo očitni smrti, ki je postalo duhovni vzorec oziroma neki umišljeni objekt, ki je terjal podrejanje in spoštovanje, smatralo za višek bojevnikove slave. – Kri za pred tvojimi nesnovnimi očmi lebdečo nesnovno sliko!

23

Potem ko so oči daljnih prednikov končno prenehala zreti mater zemljo in namesto tega začela odsevati nebesa, je življenje, ki ga je po penetraciji sončnega žarka povrgla zemlja, končno doseglo svojo zrelo dobo. Človek je postal vzvišena kreatura: bitje neba in zvezd.

24

Vzvišenost duhovnega sveta nad tostranskim; motrenje v duhu in vsiljevanje v njem sestavljenih objektov v izkrivljeno ozadje. Pustiti kraju svoj pečat, vklesati mu formo, ki še dolgo časa po izginotju svojih avtorjev ukrivlja obdajajočo jo naravo; materializirati v nesnovnosti lebdeče oblike. Pojavitev visoko proti nebu težečih, okolico bremenečih, vse okoli sebe proti sebi privlačujočih, vse oči proti sebi usmerjajočih impozantnosti; v primerjavi s puščanjem plitvo ugreznjenih stopinj, ki jih more že naslednji dan sprati dež. Želja po ukrivljanju sveta, hotenje po čim večjem vplivanju na obkrožajočo te naravo, da bi okolico povzdignil na tebe vredno stopnjo, in ne moreš preko želje ukrivljanja, kajti tako se ti zdi pojmljivo in pošteno. Naj človek s snovnima očesoma motri zunanjost, medtem ko z notranjima na njeno platno postavlja načrtovane oblike, podobno kot bo delala njegova roka,

namreč vpisovala v njo na njih spominjajoče udejanitve.

25

Preko človeških rok se na zemeljsko platno prevaja duh; iz človekove vzvišenosti nad vsem obkrožajočim, k čemur, ko spusti očesi navzdol od oprsja do stopal, ali pa jih obrne proti dlanema, seveda spada tudi njegov nosilec, je pognal branik.

Kaj je plemstvo in na kakšnih temeljih mu gre graditi trdnjavo

26

Zmagal bo človek, ki je zagledan v nesnovnost. *Takšna vdanost takšnemu nenaravnemu objektu, ki opazovalčevo telo tako v primeru njegovega verjetnega preživetja kot tudi neizogibne smrti obdrži na bojnem polju.* — Bodoč podvržen najvišjemu zakonu narave, robotnik za ohranitev svojega življenja zakrivi najnizkotnejši izraz neizrekljivosti, medtem ko je svet misli tako prevzel tvoje notranje oko, da kraljuje tvojemu telesu, in zaradi neke slike v tem nadnaravnem predelu bo človek kljub neizbežnemu

porazu ostal na bojišču. Svet misli pronica skozi človeka in dominira živo naravo. Za človeka se ne spodobi, da bi bil hvaležen za dejstvo svojega rojstva, temveč, vkolikor se je sprijaznil s svojo mesnato kletko, za sposobnosti, ki mu ta zemeljski zapor pomagajo karseda ukriviti in preoblikovati, da bi se vsaj približeval nekemu videzu navidezne spodobnosti.

27

Duh preko človeških rok naravo zbada kakor trn. Tlačitelji, deformatorji in udarjači matere narave, s tveganjem svojega življenja med takšnim udejstvovanjem pokažete, da stojite nad njim, medtem ko podrejenost množice in njena pohlevnost izpričujeta njeno nepripravljenost do rezanja lastnih življenskih niti, četudi premazanih z bedo in ponižanjem, ki pa se pravzaprav odsevata le od plemenitih očes. Ti, k njej spadajoči, umakni se, podli tlačan. Kaj praviš, da nisi tlačan? Tak si se vendar rodil, v okvir sklonjenega tlačana si se pravzaprav skotil. Njegovo kri si torej prejel, od svojih poživinjenih prednikov v celoti jo vzel. Zakaj množice vendar ne morejo predstavljati nedrij, ki bi po vulgarnem semenu od časa do časa in zaradi neke naključbe – kot da bi ga po sprejetju pretvorila v primarno materijo – splavila neki blagorodni plod.

28

Nasilje tako ni drugega kot najzanesljivejše sredstvo za ločevanje plemstva od neplemstva: po njegovi preizkušnji bo razkrita človekova vrednost, in človek, ki svoje življenje, svoje golo življenje, ne imajoč pred očmi nekega višjega smotra, ki mu iz upanja, da mu bo vztrajanje pri življenju zavoljo bodi služenja bogu bodi udejanitve kakšne zamisli ali prevzema tuje sramote na lastno osebo, prislužilo neko posmrtno ali tostransko spoštovanje, obdrži v zameno za neko nezamisljivo dejanje, si zasluži temu ustrezni družbeni položaj; gre za misel, v kateri se njena priča vidi kot neki objekt, ki se mu po smrti njenega telesa ali njegovem mučenju s strani tistih ljudi, ki bodo imeli korist od njenega žrtvovanja, namenja omenjeno čislanje. Zdaj pa naj tebi izruvajo oči, naj te žgejo z razbeljenim železom, ostajal boš zvest svojemu naravnemu dostojanstvu, svoji težnji po materializiranju umišljenega prizora, v katerem ti tako vrstniki kot podrejenci izkazujejo pripadajoče ti spoštovanje.

29

Prav tako je potemtakem nesmiselno vpraševati, ali ima lahko nekdo, ki razume, si naslika ter vidi odvratnosti tega sveta, nekdo, ki zanjo ve, med ljudmi namreč spoznavši gnusobo, neko čisto srce.

Ali bi moral za posedovanje čistega srca živeti v popolni samoti, daleč stran od kakršnegakoli človeškega stika, in nazadnje, ali človek, končno spregledavši globočine človeške nesnage, sam ne postane umazan in izkrivljen. Lepoto ali gnus vendar razkrijejo nasilna dejanja, potem ko človekovo notranjost obrnejo navzven.

30

Mase, krdela, opita z razgledom na svoj obseg in množino, so vsekakor sposobna izvajati nasilje, kadar se jih čezmerno ožame – in tudi štirinoga živina se prav tako upre in brca, ko se od nje terja preveliko delo, toda v primeru poraza in zajetja bi v zameno za ohranitev svojega življenja sprejela dosmrtno robotništvo. Človek, ki si je gospostvo priboril zato, ker se je zavedal svoje neprekosljive moči, toda ki se je po trčenju ob neko višjo sklonil in hlapčeval, človek, ki se po porazu zateče na obpotno njivo, kjer moleduje za svoje življenje tako, da z obrnjenim orožjem grebe po zemlji ... – ne gre torej za to, dragi pretepač, da trpinčiš šibkejše, temveč za to, da bi se pustil penetrirati neki večji moči.

31

Pravi zmagovalec si ti, čigar notranji očesi bosta tik pred tvojo smrtjo zrla prizor bodi nekega objekta, ki uspešno

sprejme krvno žrtev tvojega telesa, bodi letega samega, ki mu je izkazovano ustrezno ti spoštovanje.

32

S svojimi obupanimi vzdihi se sama narava podobno kot mesnato telo brezzavestno trudi izločiti bodeči trn oziroma tlačiteljska znamenja, ki so po človekovem prihodu sestavljane v nesnovnosti in s pomočjo njegovih rok verno odtiskovane v naravo.

33

Neki objekt iz sveta misli na svojega občudovalca vpliva do te mere, da potlači njegov samoohranitveni nagon: triumf onstranosti nad naravo. Objekti iz sveta misli, vplivajoč na svoje sprejemnike, preko njihovih rok naravi storijo tisto, česar ji nosilci možganov, nedovzetnih za nesnovni svet, niso sposobni. Krhka roka človekova je po njegovem vstopu v svet misli postala nevarnejša tako od najtršega rogovja kot od najjedkejšega strupa.

34

Dušeč usta matere narave, posodo nekega nesnovnega objekta polniš s počasi izlivajočo se krvjo svojega telesa. Življenje svojega telesa razpenjaš nad brezdnom smrti, nad to črnino, kamor si se zdajzdaj pripravljen pognati.

35

Stokanje narave je sledilo človekovemu povratku iz sveta misli – tebi, ki te privlači zven in sila hudih strel, tebi, ki si preko donenja topov, preko uničevanja in smrti utiraš pot do lepote in iskrenosti.

36

Bolj duhoven boš želel izpasti, težji bodo morali biti tvoji koraki, ki jih boš kakor hodeči polbog vtiskoval temu svetu, z njimi pa se bo večala oddaljenost od krotkosti in tihosti, ki ju radi zagovarjajo hudobni jeziki. Pustiti svoj pečat, odtis na tem svetu, pokazati, da je po njem stopal rod z oblakov: pol zverine, pol duhovini.

37

Izrojevalna veriga. — Duh in materija: nespremenljivost prvega, neskončno ponavljanje druge; tekmujeta za človeka; preko prisvojitve za nadnaravni svet dovzetnih kreatur prvi vanjo vnaša svoja znamenja, kot da bi preko človeka, ki je hkrati sel in opazovalec, želel povedati: »Glejte me, mojo vsemogočnost in povsodnost, lastim si vse.« Naj bo človek bič in meč, ki onstranstvu služi tako, da obvladuje in posiljuje naravo, naj v materijo vtiskuje duhovnost in naj prva nosi njene izraze. Kaj boli mater naravo? Da je njenega nedoletnega otroka ugrabil duh, potem ko ga je očaral do te mere, da je

zaradi njega preskočil ograjo njenega dvorišča.

38

Ljudem nimaš veliko povedati, jim pa zato raje ponudiš vino. – Sedaj se lahko posvetiš važnim zadevam in ni ti treba z njimi ostati v podzemeljski kleti, kjer bi se moral opiti, da bi zbral moči in se poslovil od njihovih nasmejanih obrazov. Na tak način se izogneš kalitvi dobro zasluženega počitka in nihče te ne bo navsezgodaj vlekel s pernic na morišče.

39

Potemtakem si pravilno vztrajal in primerno ravnal, ko si zavrgel čaše, ki so se jih dotaknili vulgarni jeziki, kakor se pitje vode iz napajalnika ne spodobi. Zdaj pa si boš naslikal kres, ob katerem se opeva božanstvo, ki oddaja močan, z izrazito ženstvenostjo obarvani glas: »Ponoči so pokvečenci močnejši od belih angelov.« Hodijo v krogu z rdečim strašilom v sredini. Le-to obljublja mehke pernice, pred oči utopljenega leska slika počrnele bele zidove. Veselijo se in pojejo, zanemarjajoč dnevno delo. Vse njeno početje sestoji iz obsedenega bolščanja v velikanski ogenj, ki ga hranijo vaški stoli, mize in vrata, ter mešanje zraka, ki ga komajda povzroča njeno počasno kolo. V daljavi se oglasi rog: da ob zemljo vrže

pokorne in bojazljive, da obsije in izpostavi hrabre in kljubovalne. Njegov lastnik se je med približevanjem nenadoma spomnil nedavnega, z vinom obarvanega pogovora, ki je vseboval tale vzklik: »Bodi vzrok takšnega terorja, da začnejo žreti svoj lastni zarod.« – »Všeč mi je bila ideja, zdaj pa se smejem grozi, ki se mi odvija pred notranjima očesoma,« je samemu sebi nanj glasno odvrnil, ponavljajoč njegov drobec, ki mu je sledil smeh in stokanje miz, po katerih so udrihale pesti, usklajujoč se z izbljuvki gobcev. Napadla ga je glasovna misel: »Bodi gnojilo zeleni jasi, in ti, posrkaj človeka, ko se po tebi opoteka. Angeli, podarite mu vaš glas – da ga bo sotrpin raztrgal iz zavisti.« Nepoučene priče, nedolžne oči, ki ga po graje vrednem tolmačenju gledajo hraniti zlo, mu prinesejo, kakor se v njihovih mislih izriše kot pošast, največ bolečine.

40

Množica postane prikupna šele, ko jo prežema strah, v tla usmerjeni pogledi pa bodo iz tebe izzvali dobrodelni čin.

41

V tej skupnosti, katere oblika in značaj temeljita na odnosu med podjarmljenci in gospodarji, ki ga je uvedla zveza s smrtjo spoprijateljenih mož, s smrtjo, ki je bila imenovana za edino

stvarno preizkuševalko, zakonodajalko in podeljevalko pravic in privilegijev, ne gre zate, posameznik, temveč za lepoto, vzvišenost in moč, za spoštovanje nenapisanih pravil dostojnega vedenja oziroma za ostajanje v predelih žlebú plemenitosti.

42

Ko si prišel v stik z ljudmi malih okroglih glav, vse do danes po zemlji praskajočimi tako neutrudno, da žgočim žarkom pustijo do razbolelosti penetrirati svojo kožo, si začel spoznavati, zavevši se lastne večvrednosti, nad njimi zavladavši, resnično višino svojega porekla, kar te je skozi njegovo naglaševanje, vodeče v stvaritev družbenih redov in predpravic, napravilo ošabnega.

43

Serafska skaženost. — Živela je kraljica večno zaspanih sivih oči; rada se je v goščavi svojega vrta zadrževala, vsakič hodila v spremstvu zakrivajočih rok, vsakič njen prihod najavile so ropotanje in činele; od davnega kljub svoji nedostopnosti veljala za mehkosrčno. Na vrtno čajno mizo sta se z zidu spustili vsiljivki: ubožici nista želeli drugega, kakor ugledati njeno bledo obličje, in ker njenega zgroženega obraza ni zakrival plameneči nebeški ogenj, ju je dala obesiti. Mar so angeli, četudi še tako redko

ugledani, nagnjeni k temu, da svoje podobe nudijo kot pašnike za nabreknjene oči? Lete so kakor debele črne muhe in ne gre jih spuščati po površini njenega bledega telesa. Primerjaj sonce, ki odklanja, da bi se na njem pasle oči, z za njih prijaznim in vabljivim mesecem.

Nemara te je vulgarna kri zares nekoliko izžlebila, vendar pa ne smeš tajiti svojega porekla, saj se tudi črvivemu jabolku priznava, da je padlo z drevesa.

44

Naglaševalo se je razlike v človeški vrsti, katere sliko sestavljajo nešteti brezlični elementi in v njih vmešani velikani, ki so za razliko od večno iščočih, nemirnih oči, značilnih za k zemlji sklonjene rodove, deležni zaprtih vek in spokojnega obličja, kot da s sklenjenimi rokami leže v grobu.

45

Mrak se je zgostil: levo in desno gledamo poganjati, sto za stotimi, čudne, strupene glive, katerih razkrojevalna snov izpusti kratek, toda rezek zvok, ki omrtviči občinstvo. Podoben je piku velike, studljive ose: preseneti, zaboli in povzroči močno nabuhlo, zoprno oteklino; celo priklene na posteljo, vendar takoj ko izgine, izgine tudi spomin na nesrečni pripetljaj. Vse je

manjše, vse zasenčeno od starodavne rastline, na vejah katere se sveti toliko nepokvarljivih plodov. Človeška noga potepta kužno zajedavko. Nobena sekira ne podre omenjene rastline, le v njeno deblo vseka, da vsekrižem ležijo zaceljive plitve vrezine.

46

Zabavljivec ljudstva: »Ni sprave med svetostjo vsakega človeškega življenja in ljubeznijo do Zemlje ter njenih plodov. Ob prizoru maščevanja narave nad ljudmi, nevrednimi življenja, ki se skrivajo za absolutnimi človekovimi pravicami in v njej begajo ravnovesje, se občuti radost.« – Vulgarnež visokih govorniških sposobnosti, ki si ga je množica postavila za laskajočega malika.

47

Penetriranci bodi po meču ali besedi: pasivni, sedeči elementi oziroma statična, nespremenljiva podlaga, ki čaka, da ji mimoidoči (prehodni ljudje) vbrizgajo polnilo. – Dokler je njihovo število obvladljivo, dokler vlada trda roka pokončnega rodu, se bo robotnik ravnal po vzorcu, ki so mu ga stkali drugi. Čez čas, ko oblast le-teh ponikne, ko smrčki prenehajo zaznavati moč, ki jih je krotila, in ko se mesto na koži, kamor jim je bilo odtisnjeno njihovo znamenje, do

nerazpoznavnosti zaraste, se brezstidni človečnjak, zgubivši vse priučene nazore, vrne v svoje naravno, v času zledenelo stanje, zapuščino njegovih bivših gospodarjev pa razgradijo ovijalke.

48

V mestnih strojih med koleščki počivajo nedelujoče velikanske vzmeti: zdi se, kot da so izdelovalcu stroja padle iz rok: stara napaka tistega, ki ga je pognal v tek. Stroj se jih je slabo poslužil ali pa jih preprosto odpisal, popolnoma preoblikoval, iz njih napravil na tisoče majhnih vijakov in obročev, in na njeni površini, površini takšnih vzmeti, sta se mešala prah in težko olje, polzeče z neutrudno obračajočih se kolesc.

Pogrebni sprevod ali gonja v tovarno zla. — Procesija brez obrazov, ki jo kazi velikanska vzmet. Nič ne de, tok jo je že pogoltnil; slej ko prej dospe do tovarne, kjer bo na neštetih mestih prelomljena, iznakažena, predelana v majhna, ustreznejša gonilna sredstva.

49

Mravlje kričijo: »Ne zatiraj!« ko se odrivajo, ko druga drugo v zemljo porivajo.

50

Ljubimo dež, ker upamo, da pride dan, ko se končno ne izlije: da naraslo vodovje udari mravljišča, jih z enim sunkom zravna in zalije. Občudujemo noč, ker verujemo, da je enkrat žarek sonca ne prebode in prežene, da zemlje več ne obsije, njenega blata nahrani in razkrije.

51

Ob vsakem pogledu na človekovo lupino bi te morala prevzeti nepopisljiva osuplost, nepredstavljivo strašnejša od občutka, ki te prežme ob motrenju zalege dveh spačkov, in ki bi čez čas prešla v žalost, saj ne bi mogel razumeti, zakaj bi duhu ustrezala takšna krhka, oko begajoča kletka, še posebej ko bi njeno meso primerjal s prelepimi, svetlobo oddajajočimi snovmi, ki bi Ga bile vrednejše in ki bi Njegovim zastopnikom vsekakor bolj odgovarjale. Edini bog je bil za svojo podobo brskal po blatu – čemu je bil stal za takšnim pomilovanja vrednim dejanjem?

52

Sicer pa se grdo sonce vsako jutro vrne, da s svojimi razžarjenimi bodali obsije – namesto da bi do smrti razbelilo – zemeljske priskutnosti. Izkazovati spoštovanje do svoje, četudi še tako studljive lupine, in v njej vztrajati vse

dokler se njena ura ne isteče? Kreposten je oni, ki je nikoli ne opsuje in ki kljub težkim okoliščinam ohrani pokončno držo in stopi črni vosek, ki se je zgostil okoli njegove žarečine.

53

A: »Opomnimo se, da moramo biti hvaležni za srečo, ki nam omogoča, da z drugimi ljudmi občudujemo in se nasmihamo zemeljski lepoti, na vse, kar je hladno, mrko in otožno, pa se ne ozirajmo. In kakor smo se danes tako se tudi jutri nadejajmo toplega smehljajočega se obraza, ki nam ga lahko naklonijo samo ljudje, ki jih prežemajo pozitivne misli.«

Žuboreča druga polovica

54

Tako izmikajoča kakor redka Aurora: »Edini smisel našega truda je, da vas učimo, pokažemo, da so ljudje, ki so v sočloveku zmožni ugledati trpljenje in smeh. Mi smo bitja čustev, navdihovana, prežeta, vezana s toplim, nežnim nerazkrojljivim okovom ljubezni. Odenimo življenje v sladko igro lepote, joka in smeha!«

Pogledala ga v je v očesi, brez besed, vedela je, spoznala je njegove občutke: razume ga. Prepustimo ostalim računanje, prepustimo jim, zakaj v njih poleg hladne preračunljivosti ničesar drugega ni. One so nosilke pristnih čustvev, one so čustva. Vse drugo je zgolj nesrečno posnemanje.

Aurora: »Vse hočemo spoznavati na stopnji čustev: s pogledom, dotikom, nasmehom, vonjem. Želim te poznati s pogledom, dotikom, nasmehom, brez vsakršnih besed, in pozaba našega bogastva, naših čustev, vodi v otožni obraz. In če čustvom nasprotno dovolimo, – če se predamo našemu bistvu, našemu globoko ležečemu bogastvu, bomo nebeškost privedli k nam v ta svet.«

55

Gospodarica z rahlo iztegnjeno desno roko; nežni beli prsti počivajo na mizi. Miruje. Njena leva roka, katere spodnji del je polovično razkril široki rokav debele temnordeče vzorčaste halje, z lahno pestjo miruje za oziroma ob spodnjem delu oblačila, ki v tem položaju malenkostno presega koleni. Nogi sta sproščeni, ne pretesno skupaj. Premika zgolj svoji rdečkasti ustnici. Očesi sta okrogli in široko toda sproščeno odprti.

Aurora se pri borni namizni luči nasloni na svojo desno stisnjeno pest in milo zajoče. Ali si bila visoko na nebu svetlikajoča se zvezda? Sijajno nebeško telo, ki je privabljalo vse tiste umazance, ki so se sprva zdeli kot neškodljiva, plašna čreda, ki potrebuje kraljico? Kaj se je potem zgodilo? Ali si postala umazana od vseh tistih spolzkih šap? Ali so tvoji do pasu segajoči lasje, taisti lasje zvezd, sonca, ki so trpeli tvojo dobrosrčnost, zahtevali, da jih prav sleherni dan namakaš v vedro hladne deževnice in solz? Ali si to res ti? No, njena krona je zdaj mnogo srečnejša. Njena krona, njen odkriti prijatelj ne potrebuje veliko skrbi potem, ko je na zemljo narisala črto in za vekomaj ločila lepoto od grdavža.

56

Aurora: »Mar nisem bila jaz tista, ki te je nežno potegnila za vrat, ti kazala posledice tvoje zlosti? Ali nisem bila jaz tista, ki te je pobožala, objela, ko bi te drugi živega raztrgali, požrli? Mar te nisem s seboj v stolp vzela, ko je vroča solza po tebi polzela? Da, jaz sem bila tista, ki te je branila pred samoto, ko si sam sebi postajal nevaren. Ja, moji očesi sta tisti, ki sta znali prodreti skozi meglo in jo razpršiti, kakor sta za njo slutili sramežljivo lepoto.«

57

Aurora: »Namesto ponovnega plazenja: pretvori se v zver ... in uživaj v občutku, ki ga nisi še nikoli izkusil: postal si prost. Danes nisi otožnega pogleda iz daljave nakazal, da me želiš tako kot včeraj pogladiti po svileni obleki; v kako absurdno se je tvoja nova moč znenada preobrazila. Nikoli, resnično nikdar me takšne še nisi videl: moj obraz, moje besede so vpričo tvoje nove moči nad teboj izgubile vsakršen vpliv. Spregovori – končno, in gledam te, uho sem svoje zajela z dlanjo, moj obraz za trenutek uveni. Nenadoma se zavem svojega spodrsljaja, postane mi neznosno vroče, začnem teči ter se zaloputnem v najvišjo sobano svojega stolpa; ledena roža mi boš pravil ti, in z višav bom nadte zvala vse, kar mi zvesto služi.«

58

Aurora: »Kakšna je vrednost tega sveta, ko je izropan dobrosrčnih ljudi in njihove medsebojne ljubezni? Raztreščen je okvir, ki je hranil, varoval in spajal njihova srca, ki se zdaj izgubljajo v nepregledni zmešnjavi in otožna predajajo iskanje. Osamljena sanjajo nova kraljestva ... hrepené — drugo po drugem.«

59

Nasmehneš se, pokažeš zobé. Desno roko, z odprto, navidez nemočno

dlanjo poneseš, privzdigneš do višine svojih priprtih očes in spregovoriš: »Dvignil si me do nebes s svojimi besedami. Jaz ne dovolim drugemu bedeti nad menoj v svojem resničnem svetu, v svetu, kamor se danes zgolj v mislih zatekam in čakam na jutri, da me črna zver ponese na meni ustrezni prestol.«

60

Aurora: »Zbudim se jaz, z rokama udarim ob trda tla. Zaplavala sem iz postelje. Izza svojih dolgih, prosto padajočih pramenov strmim predse: glas ... glas pravi: 'Kako dolgo si sposobna krojiti, rezati, gladiti robove sveta? Mar ne vidiš, da si ostala zapuščena, odrezana na otočku? Da, celo tiste najredkejše redkosti, za dobre si jih oklicala, mirujejo v polepšanosti zgolj zastran tvoje slepe dobrote. Spoznala si gnilobo samega jedra, njegovo nujnost po bljuvanju ... vedno istega. Vedno bo vse gomazelo, vedno vse enako gomazelo.'«

Kdo lahko reče, da tvoji očesi z drugimi za seboj delita praznino? In kdo pravi, da boš z njimi združena v črnini?

Ali misliš, da ob vrvežavi poti rada gleda podobe, ki spominjajo na njeno telo? Vsi hodijo, vsi se bolj ali manj pokočno držé: njihova drža se razlikuje le po napetosti. Mar bi njihova votlost odgovarjala

njihovim telesom: plaziti bi se morali, gomazeti med njenima nogama.

Samo slabotne in trpeče: drobna, žalostna, grozeče ranjena, ohromljena dekleta poleg strahotne, molčeče zveri zaslužijo nebeški objem. Svet otožnih ohromljenih mladih nepotrganih cvetlic in strahotnih zveri ... Ledena dlan vam, ohromljenkam in črnim zverem.

61

Rada objemaš ogromno temno zver in jo gladiš po debelih rokah. Dlani se vedno zadržita na širokih ramenih: leva tik ob vratu, desna na ključnici. Preden se rahlo, neznatno druga od druge odmaknjeni ustnici začneta dotikati njenega desnega lica, očesi občudujeta odsev obličja v njenih zobeh. Čeprav se k njej priviješ vsak dopoldan, jo vedno s pogledom vprašaš, ali smeš nanjo položiti svoje zloščene mehke bele prste. Pet sekund jo gledaš v očesi, zamižiš, nakar se z glavo vrneš na njeno ramo, na ramo svojega poniževalca.

62

Vdrli so v njo, ji objokani nadeli lastno ime ter ji nagoto pokrili z dolgo, debelo haljo, ki jo zdaj besno previsoko dviguje, pred tem pa se ozira, če je njen stari siljevalec več ne nadzira.

63

Možinja si? Ako bi primerjali vsakdanjega moškega in žensko tega ali sosednjega kraja potem, ko bi obema porezali lase, jima prepovedali obrazno britje in času pustili odviti teden, bi videli, da medtem ko te pogled na moškega ne bi vznemirjal, bi se ženska pod lučjo takšne preizkušnje, razsvetljujoč njene redke tamkajšnje dlake, ki jim moški, kakor ne prenese misli, da ga privlači njegova nerazvita različica, sicer ne priznava obstoja, spremenila v nekakšno pošastnost in v tebi izzvala neprijeten občutek. Ker moški zastopa docela razviti in zaradi tega lepši spol, se ti kljub pomanjkanju higiene ali lepotičenja ne bo zdel nemoški, ženska pa bo pod takšnimi pogoji postala studna oziroma neženstvena. Ženski torej ni dovoljeno biti tisto, kar je: v umskem in telesnem oziru nedorasla moška vrsta.

64

Mar je ženska polmoški, čigar moža dolžnost je ta, da z demonstracijo moči njeno možatost zavira in kroti, da bi v njej preko dosege krotkosti naglasil neko tujo, nemoško plat? Pogled na istospolni usmerjenki vznemirja: pred seboj imaš dva invalida, ki se za razliko od homoseksualcev zaman skušata penetrirati, zaradi česar sta nesrečnici nazadnje primorani uporabiti protezo, da ne bi njuno

občevanje ostalo na stopnji predigre in da bi prejelo neki, sicer izkrivljeni, zaključek.

65

Ti si človek, ki iz spoštovanja do pravic, lastnine in dostojanstva svojega soplemenjaka zavrneš namige tuje žene, ki so ti izkazovane spričo nekih pritlehnih nagibov in ozračju pogosteje izpostavljenega hitrega jezika, kakor ljubiš samo smelost, skozi katero si je pridobil pridobljeno klanjanje in katere izražanja so sposobni izključno njemu podobni ljudje. Pogledal si v nebo, okoli nog se ti zvijajoč zadnje moledovanje ženskosti ali narave. Zmečkal si jo. Zavrgl si to. Pogledal si v Nebo.

Projektorja sovražne, zgoščene, lepljive črnine

66

Somračni človek ali nekdo, ki najde in potrka na prava vrata, ki pa se mu ne odpró. Nekdo, ki skozi okno opazuje gostijo in posnema jedčeve manire in nekdo, ki navkljub svoji sposobnosti, da se zlahka zlije z množico, kakor je v njem vmešanega zadosti zemeljskega blata,

razpozna in ceni tvoje duhovne dispozicije in ki zmore ostati nad gladino neobsijanega močvirja, vendar ki ga množica, kadar se znajde sam, ko jedčev vpliv izgine in ker ni kamniti otok, izdleti po svojem okusu.

67

Ni znano, zakaj bi človek soljudem odprl pogled na žar, ki ga ogreva, da bi ga mogli do umirajočih isker opljuvati in ukrasti, potem ko bi mu izmaknili stol in ga pokončali. V tvojih očeh ljudje postanejo zlobni, ko se morajo obračati med njimi, brez svojega svojega zatočišča, kamor bi se lahko pred njimi umaknila. Zasovraži jih. Motri jih s pristnim srdom. Kolikokrat si v svoji odmaknjenosti povzdvigoval prostaka, le da si ob prvem koraku v dolino hrepenel po ponovnem umiku v samoto.

68

Izliv razumnikove sentimentalnosti na notno črtovje in oder: ljudje cenijo njegovo sposobnost hlinjenja čustev? Svetovno prizorišče: ljudje občudujejo sosedovo visoko zmožnost fingiranja občutij? Zahajanje v gledališče kot izraz ženstvene družbe, kajti ženstvene osebe, hiteče v gledališče ohranjat masko izkrivljene vzvišenosti, se ljubijo pretvarjati in si nadevati maske. Dovolj ti je evforičnih, izumetničenih pravičnikov, njihove maske, njihove svetlikajoče se

gladke folije, v katero so oviti. S prahom zapolnjene ureznine na ponosno razgaljenem obličju, skrivajočem zlatno sredino, pa sam imaš.

69

O nespodobnosti glasbe. — Kadar se želi predati lepim, melanholičnim melodijam, naj se jim preda v samoti, saj je mimoidočim ali neprijetno opazovati vinjeno osebo ali pa jo zasmehujejo. Kadar človek napiše lepo in melanholično melodijo, naj jo zadrži zase, saj je ponujanje vina s strani opitega nelepo. Nelagodno je prisostvovati izlivu čustev, pa naj se precedijo skozi še tako fin filter.

70

Zakaj potrebujete njegov odgovor? Mar ne bi ličil na neolikanca, ki s svojimi vulgarizmi obmeče opotekajočega se grobijana? Mar ne bi spominjal na vlačugo, ki svoje telo razdaja za piškav denar? Čemu bi ugodil vašim potrebam po odkritju duše druge osebe?

71

Kaj si ti? Mar nisi riba na suhem? Počasi trohneča, že davno izčrpana riba. Ta svet: delirij nekoga, ki umira ... in njegova bitka z mrhovinarji. Nista si podobna, vešča. Drgni in drgni, razkrila boš strahotne temelje tisočerih obrazov, in ko bi se nekdo

ohrabril, se odločil očistiti tvoje bistvo, bi te izdrgnil.

72

Človek ne greši, ko se nameni osvobodit od svojega v robotniški sloj ukleščenega telesa, zato se bo trpeči, ko bo presodil, da je grenkost okuševanega trpljenja neznosna, v spremstvu grenkih misli od njega tudi poslovil. Manjka nam spomina, zato ne moremo vedeti ali smo pristali na zemeljsko življenje ali smo žrtve samovoljnosti, in kakor nam podpis ni razodet, tako nismo obvezani pristati na služenje. In ni nečastno obdelovati polja z lastnima rokama, vkolikor na njima ne pusti svojega pečata, in gnati živino z lastnoročno ustvarjenim bičem na svoji zemlji: nevredno je živeti, kot živi drobnica, deliti z njo isto streho, ji dajati človeška imena in si uničevati nohte za istega gospodarja. Samomor človeka reši pred nepredstavljivim trpinčenjem, ki bi ga povzročile sline, cedeče se na njegovo lupino, ujeto v hlevu sredi bolščeče živine neprestano odprtih ust. In če pade na koleni, da bi pil iz napajalnika – izgubi človeškost in umre kot živina. Umre naj raje kot človek.

73

Sekunda občutka vzvišenosti ti je vendarle vrednejša od stoletne dobe

pohlevnega dela. V primeru, da si primoran živeti na način, ki ne samo, da te ni vreden, temveč te celo ponižuje, to je izsiljuje tvoje preoblikovanje po tujem okusu, ga uniči zato, da bi doživel če še tako kratek trenutek vzpona nad samo življenje.

74

Zavrzi torej ta telesni plašč, z njim pa vso sramoto, ki se nahaja v njegovih žepih in raztrganinah. Notranji očesi se upirata in zgražata nad telesom, ki ju s seboj vleče motrit nespodobna dejanja: zlo je namreč tisto, čemur morata biti priča proti svoji volji, kakor sta privezana k temu mesnatemu sramotilnemu stebru.

75

Pekel je zemlja, njemu pripadajoči ljudje demoni in vešče, in nebesa dražijo: *»Nisi doma.«* In zares, padci so neopisljivo boleči, takšni, da roko silijo v raztrganje telesa. Hočeš pobegniti skozi špranjo, zakaj sedaj veš: zemlja te ukrivlja. Nenadoma trčiš ob jez, ki deluje kakor spona, pri življenju ohranjajoča tvojo lupino, tvojo lastno celico v zaporu. In zbral boš moči, da ga napočiš, da skozi špranjo steče kri in z njo, kot na rešilnem splavu, tvoja zavest.

76

Odpravi se med ljudstvo, ozri se naokoli in ugledal boš v njegovih besedah,

kretnjah, obrazih in očeh blato, valeče se, kot para dvigajoče se iz njegove stoletja stare, nespremenljive krvi. Vse bi storilo, vse, da bi jo v svojih telesih zadržalo: njegova oblačila in še tako temeljita izobrazba so zgolj površinskost: hiša iz kart, pa naj bo še tako zapletena – ob udarcu pesti se bo sesula. Glej zdaj, kako so njegovi elementi na ukaz padli na zgornji ekstremiteti, da bi v zameno za obdržanje svojega življenja storili neizrekljivo dejanje. S studom prežeta družba kot zapuščina robotniškega osvobajanja. Žlahtni nesrečnik bo gnanje na tlako odbil, preprečil, da bi se njegova oseba v mislih drugih izrisala poživinjena, kajti storil bo samomor in s tem dokazal svojo človeškost. Vrni svojo sramoteno kri zemlji, o plemenitaš.

77

Postavi se sredi nekaj pripadnikov prostaškega sloja: ti bi začutili tvojo težnjo po ukrivljanju in prišlo bi do spremembe: bodisi do njihove ukrotitve, po kateri bi ti ovce, krave, osli začeli slediti in se odzivati na tvoje ukaze, bodi do tvojega smrtnega padca, ki bi ga vzrokovalo previsoko število pasjih elementov – kajti kako vulgaren, kako nizkoten in podel bi človek moral biti, da bi se vmesto pognanja lastnega telesa pozlu dal gnati kot živina? Vse ga je vredno, vse bi storil, samo da bi

ga pri življenju obdržal, in ne samo to: pod takšnimi pogoji celo spravlja pod nebo nove rodove, da bi lahko tlačiteljem služili kot vir dela, toda ne da bi verjel v nujnost nekega tostranskega trpljenja za prejem posmrtne nagrade.

78

Svoje krvi še zdaleč niso pomislili razliti v zemljo, zakaj iz nje so bili od glave do pet. In ne gre jih spraševati o smislu porajanj novih nesrečnih zarodov, zakaj takšni morejo biti le v tvojih očeh.

79

V sobi. Le nadstropje nad peklom. — ... Življenje je zaradi vročine neprijetno, vendar le-ta opominja, da bi lahko bilo še slabše. Pokukaj skozi špranjo. Ali vidiš norce? Velikan je med njimi. Pokoril je enega in postal eden izmed njih. Kleči. Sedaj prisluhni: ponavlja za njimi.

80

Tvoj nedostopni, nezlomljivi ponos se skriva v krogli neizmerno debelih zlatih sten, vendar pa tudi najmanjši trk izzove strašno donenje, ki te vsakokrat spravi v tihi bes.

81

Čeprav se tega ponavadi ne vidi, beseda zna hitro raniti najgloblje predele

srca; kakor se hitro zameri, tako se hitro odpusti, vendar zlih besed srce nikoli ne iztrese. Res pa je, da veseli dogodek, ako prileti, prinese stanje burne blaženosti, kjer se s širokim nasmeškom odpusti tudi največjemu sovražniku, in, nasprotno, zel trenutek požene v brezdno, kjer se s parkljem in njegovimi pribočniki do hudodelca deli grozovito zamero. Hitro znate postati drobni in krhki v svoji samoti, toda ko vas prešine misel, da vas opazujejo ljudje, vas prevzame neznanska nezlomljiva volja do slepega kljubovanja temu svetu, njegovemu naraščaju, njegovim tisočletja starim vodilom. Vi ste oni, ki človeku z iskrenim, iskrivim nasmeškom in širokima očesoma pomagate ostati na poti, prežemajoč ga z neomajno vero v njegov lastni prav in obče dobro. In večkrat dnevno se zadržite pri takšni ali drugačni duhovni sliki ter si s pomočjo ustrezne nesnovne melodije pred notranje oči pričarate vam pogodno prigodo.

82

Zares nenavaden je ta red, kakor si morate pristriči krila in se izmaličiti, da bi lahko zaživeli med tistimi, ki so sklonjeni k prsti. Onim, ki se obvarujejo pred padcem, ne preostane drugega kot neki žalostni umik v pustinjo, kjer pa jim le trgoma uspe najti oazo odrešitve – samotno, nepopačeno mestece, ki jim dovoljuje, stalivši jim

drobovne ledene kristale, da v samoti razprostrejo svoje ranjene, zmrznjene veje in jih prepustijo mehki svetlobi, da jih s svojim nežnim poljubljanjem ogreje in povrne v staro, pravo obliko.

83

Le sebi naj zver skuša zavladati. — »Jaz sem pošast, ki si zasluži biti spravljena na tla, z orokavičeno roko zadavljena in odložena v gozdu, da bi se ob plesu tisoč tisočev malih nog na meni gostile ostale zveri.« – Nenadna jutranja zdramitev v omotico ovite vesti. Čemu človeku jokati za zverjo? Naj bo njena smrt tako grozovita, kolikor je le mogoče.

84

O neprimernem prijateljstvu. — V nekem daljnem gozdu, skozi krošnje katerega žarki sonca redkoma obsijejo tla, je v majhnem grmu živel mlad stvor. Bal se je svoje osamljenosti, in kakor sta njegovo srce obdajala nezaupanje in prezir do sveta, tako sta mu trn in kopriva varovala pritlehno domovanje. – Gnezdenje nad zemljo sta bila lisičin in volkuljin dvor namreč prepovedala in smrtna kazen je doletela vsako krilato bitje, ki si je drznilo gnezditi nad glavami gospodaric. Nekega večera je tega stvora znova prevzel napad mučilne sramote. Sedel je in dal krili predse, da so se vroče solze ulile po obeh,

in tako dejal svoji duši: »Ko se stara prijateljica, ki me vedno redkeje obiskuje, ob meni več ne prebudi in ko se kralj svetlobe umakne noči, pride nova prijateljica in me z nasprotne strani mize nepremično gleda v oči.« Črno obličje ga je razjedalo s kislimi solzami, vendar umirajočemu zlatnemu žaru za njegovimi očmi naposled uspe pregnati temno znanko. Nekega dne se poln zanosa odpravi v gozd, kjer sreča tri razposajene kožuharje. Ker ga ravno tedaj spremlja jasna prijateljica, se z njimi druži in zabava. Ko pa nagajivci opazijo njegovo posebnost, ga napadejo in mu odrežejo desno krilo. Nemočna pošast pobere krilo, z nežno otožnostjo za trenutek zavrne grozovitost, ki se ji je pripetila ter se začne umikati s prizorišča, ki ne bi smelo nikoli obstajati. Vse, kar je hudodelcem preostalo, je bila ustavitev srca še eni leteči svinji.

85

Oaza nenadkriljive drugosti, oaza nepremostljive podobnosti: iz obupa se na istem bregu v bližnji gozd kriči: »Ni mostu!« s prevarami samega sebe kažoč na nasprotnem. Ni mostu ... – Ne gre metati ljubih ti reči, o nesrečnež, umetnin ali česa drugega z visokega obzidja, kajti tujec še tako skrbno spuščenega po vsej gotovosti ne bo ujel. In četudi bi pristale v njegovih rokah ... – prizadela bi ga bolečina ulova.

86

Pričujoča knjižica – žepna, kakor je namenjena popotnikom, in na žalost izbljuvana v nekem zakotnem in otožnem jeziku: kot okolišna pozidava nerazgradljive, neuničljive, nepremične stavbe, katere pojavitev ali, bolje rečeno, obisk je opisan bolj spodaj. Videnje, ki je zlasti zastran odraščanja v domu, katerega stenam se je odrekalo kakršnokoli odbijanje religioznih besed in simbole, ostajalo v ozadju, dokler ni dolgčas s svojimi mučenji izsilil za spoznanje bolj poglobljeno iskanje očal, sposobnih izostriti podrobnosti odvijanja našega obstoja.

87

Wéydos (podoba), *weyd- (videti), vedeti (je videti); ugledanje form kot edina oblika razodetja. *Brezjazno uzrtje neke forme ali najvišja stopnja duhovnega gledanja.* — Zrli smo, ko smo, potrkavši na vrata smrti leta dva tisoč osmega, ne spominjajoč se zemeljskega življenja, za trenutek prestopili onstranski prag, iz rdečih plošč sestoječo zgradbo, iz katere je morda na zemljo padla noblesa. Plošče, izklesane v skladnih merah, sestavljajo s

črnine viseče osamljeno štiristolpno pravokotno obzidje. Bili smo ga zrli, toda ne skozi očesi človeka, v mislih izrisane reči do tega trenutka ne bivši drugega kot povezave med njegovimi raztresenimi sestavnimi elementi, ki jih ljudje ali posredniki med nesnovnim svetom in materijo v prvem prikličemo in ne vanj vtisnemo. Vstop v pekel: besnenje po ponovnem priklicu v življenje kot izraz ponižanja ali padca na zemeljska tla, nato zavedanje o izgubljenem in privajanje na kletko iz mesa in krvi – na trdo podlago, ki se jo mora zopet potipati. S posmrtnim nič, ki bi sicer moral biti nekaj neneizmuzljivega, kakor ne bi bil ne tisto, ne ono, ne to, ne tale, se naj razume zgoraj opisano stanje, stanje, ko smo se otresli mesnatega filtra: brezčutno motrenje nerazgradljivega, večnega in nepremičnega, opazovanje brez kakršnegakoli doživljanja čustev, ki se prevajajo po telesu in kakršna so znana na zemlji.

88

V onstranstvu miruje zgoraj opisana zgradba, h kateri stremi sleherna zavest. Življenje, težeče k temu, da se razvije do Tkalčeve oblike, napravivši pot od črva do človeške lupine, katere ustroj dovoljuje goščenje zavesti, teženj in pogledov, potrebnim onim, da bi jo

materializirali, je doseglo točko, preko katere nikoli ne zaide; božje okončine kot osamljeni trn begajo naravo. Preko človeških rok se prevaja zavest, da v materijo vtisne nespremenljivo in neskončno, iz onstranstva izhajajočo neustvarjeno formo.

89

Onstran našega prostora smo bili priča *rdeči zgradbi,* in mar ne bi moral skozi eno od njenih oken s široko odprtima nepremičnima očesoma v vodoravno daljavo gledati Tkalec? In ker bi bil deležen spokojnega, trdnega zadovoljstva, kakor bi si sam sebi bil v takšno nezlomljivo zadoščenje, bi si ustvaril zrcalo, neko vsemirje, da bi se lahko v njem občudoval. Dal bi torej materiji izgnesti svoj motni odsev, življenje bi prežel z zavestjo, da bi mu izgradilo zemeljsko stavbo. Spreminjala bi se zdaj tadva nazaj v brezoblično kepasto glino, da bi za poslednjim zasanjano stvaril še en niz brezštetih ogledal.

90

K bolj zgoraj zapisanemu pa je treba žalostno pripomniti, da ker gre za neko osebno razodetje, se ga mora potisniti ob stran, in ne sme se ga vzeti za neko stvarno ploščad, ki bi sicer, viseč na nebesju, name storivši tako močan vtis,

morala služiti za gradnjo k njej vijočih se stopnic.

Zaključek

91

Vzpostavi naj se tiho, hladno sožitje, sožitje zadržanih oči in očes, in tako ognju sovražnosti ne dati plapolati. Resnično, kadar je človek prisiljen trpeti neznosni vonj, ki ga oddajajo obdajajoči, svojemu obupanemu srcu, prežetemu z bridko grenčino, kdajpakdaj in po pravici dovoli tarnati in objokavati svojo usodo. Kadar blago srce zla sreča pahne v čeber prostaštva, mu grenka skustva, izvirajoča iz nedolžnega razdajanja njegove dobrote, stkejo bodikav ščit. Nisi pošast. Zlo s teboj ni zraščeno. Ljudem si namenil neizogibljive udarce le takrat, ko si se skozi nepregledno množico v svojem velikem mehurčku odločil prebiti na varno, opazujoč, kakor da se je bil upočasnil tok časa, reko ljudi. To so s strani tvoje osebe izrečene neprimerne žal besede, ki se jih ne bi smelo slišati.

Stati ob gozdnem potoku, odsevajočem mesečno svetlobo, in zastran lepote, kot v času zledenele, se za trenutek pozabi, da se jo še vedno motri izza očes lupine, ob katere nogah neslišno mrgoli soroden ji stud.

KONEC

Bartolomej Maussar